

ERDÉSZET

1. Erdészet, erdőgazdálkodás
 - 1.1 Története
 - 1.2 Szervezetek, jog
2. Erdőgazdálkodás alapjai
 - 2.1. Szakterületek, fogalmak
 - 2.2. Termőhely, fafajok
 - 2.3. Erdőtársulások
 - 2.4. Erdődinamika
- 3.) Erdőgazdálkodás folyamata
 - 3.1. Erdőfelújítás
 - 3.2. Erdőtelepítés
 - 3.3. Erdőnevelés
 - 3.4. Erdőhasználat
- 4.) Erdőbecslés
 - 4.1. Dendrometria
 - 4.2. Erdőtervezés folyamata
 - 4.3. Erdőérték számítás
- 5.) Természetközeli erdőgazdálkodás**
- 6.) Erdővédelem
- 7.) Vadászat, vadgazdálkodás
- 8.) Közjóléti erdőgazdálkodás

2009. december 3.

„A természet mindennél és
mindenkinél jobb vezető,
ha tudjuk, hogyan kövessük.”

/C.G.Jung

„Vannak olyan erdőképek a Biharságban, melyek a fejszétől érintetlenek maradtak. Ezek az idő múlásával fogytak, mára csak néhány magára hagyott, kevésbé járt pagony van, melyek megtarthatták őstermészetüket.

Ezzel szemben a tölgyrégió mindazon kerületeiben, ahol az ember az eredeti erdőformációt vágásos felújítás alá vonta, ott csak a tölgy felújulására voltak tekintettel, minden más kísérő teremtményt kiirtottak és veszni hagytak...”

(Anton Kerner,1863.)

Jelmagyarázat:

- – zárt erdők
- ▨ – erdőssztyepppek
- – (zömében) fátlan területek

**1. ábra – Magyarország rekonstruált természetes növénytakarója
a főbb formációkkal**

Idő / állapot	Erdősültség
Érintetlen (rekonstruált) természetes vegetáció	85,5 % ¹
Honfoglalás (896)	~ 60 % ²
1800	29,0 %
1920	11,8 %
2002	18,6 %

Megj.: 1- rekonstruált adat; 2 – becsült adat

1. táblázat – Az erdőterület-változás fontosabb állomásai (BARTHA, 2000)

Erdőtársulás-csoport	Részesedés a természetes vegetációból (%)	Mai maradványaik (%)
<i>Hegy- és dombvidéki erdők</i>		
Bükkösök	4,0	1,4
Gyertyános-tölgyesek	10,5	2,1
Cseres-tölgyesek	19,5	1,7
Mészkevelő erdők	2,5	0,4
Mészkerülő erdők	3,0	0,3
Szikladomborzatú erdők	+	+
<i>Síkvidéki erdők</i>		
Erdőssztyepp-erdők	23,0	+
Ligeterdők	19,0	0,7
Láperdők	4,0	+
Összesen	85,5	6,6

Megj.: + – nagyon kis területen fordul(t) elő

2. táblázat – Az erdőtársulás-csoportok részesedése a rekonstruált természetes vegetációban és mai maradványaik (az ország területéhez viszonyítva) (BARTHA – ESZTÓ, 2001; BÖLÖNI, 2001)

	Terület (ha)	Területarány (%)	Ország területéhez viszonyítva (%)
Természetszerű erdők	613.998	34,4	6,6
Ültetvénytípusú állományok	1.173.400	65,6	12,6
<i>Összesen</i>	<i>1.787.398</i>	<i>100,0</i>	<i>19,2</i>
<i>A jövő erdőtelepítései</i>	<i>~ 1.000.000</i>		<i>~ 30,0</i>

**3. táblázat – A természetstípusú és az ültetvénytípusú állományok aránya
(BŐLŐNI, 2001 nyomán)**

Milyen az erdeink egészségi állapota?

- Az erdő egészsége = fajok, szerkezeti és funkcionális elemek **egészének** megléte és működése (CSÓKA, 2003).
- Évente ~ 150 ezer hektáron jelentkeznek abiotikus és biotikus erdőkárok.
- A károk nagy részéért a fatermesztésre koncentráló gazdálkodás okolható, mely a természetes folyamatokat háttérbe szorítja, esetenként kiiktatja.
- A megszüntető védekezési eljárások hosszú távon nem csökkentik, hanem inkább növelik a kártételek volumenét.

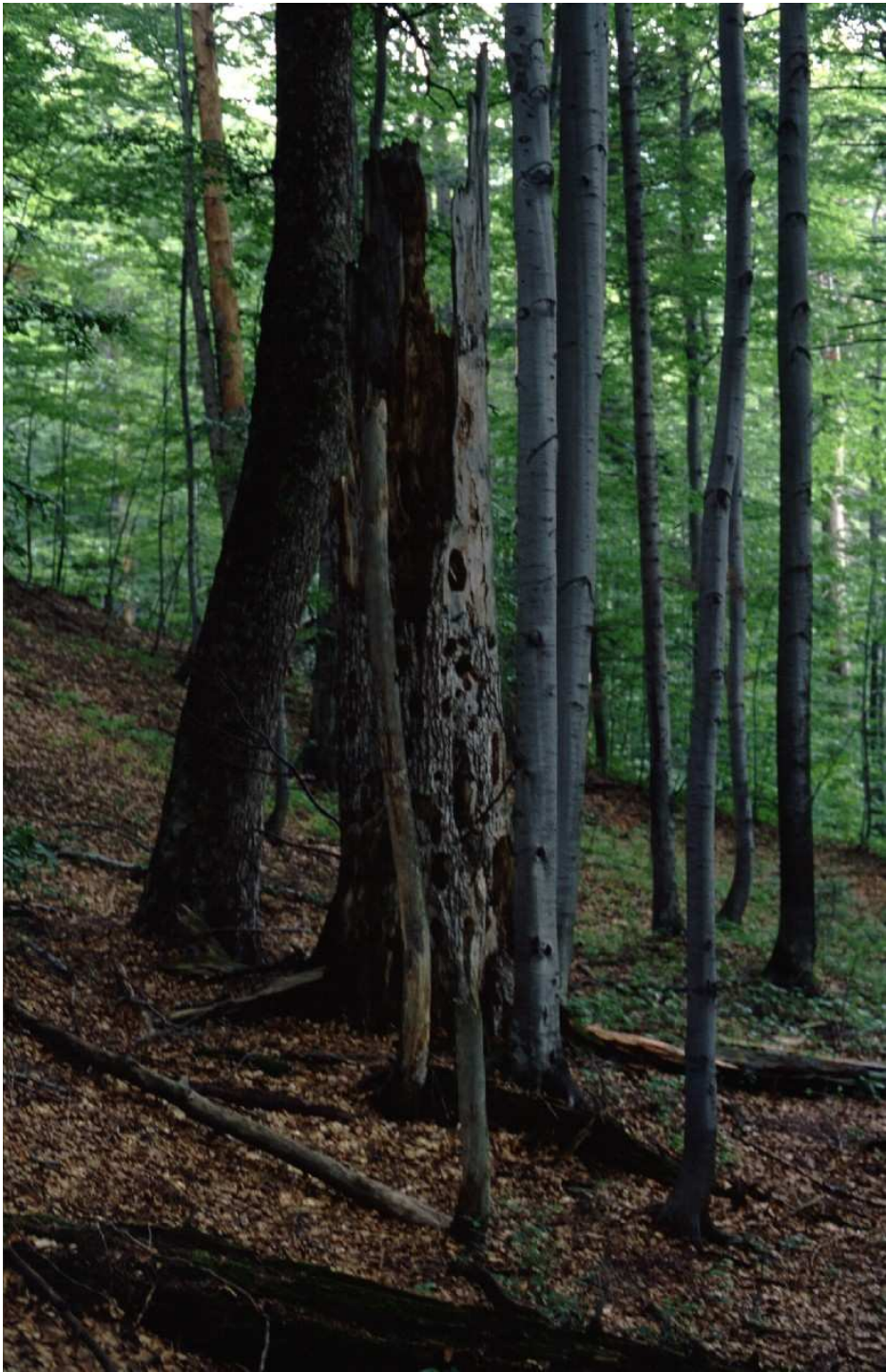
Milyen a természetes erdő?

- Fajgazdag, elegyes
- Vegyes korú
- Változatos szerkezetű
- Holtfában gazdag
- Természetes bolygatások érvényesülnek
- Természetes folyamatok működnek

Az erdei ökoszisztémák fontosabb sajátosságai

Az erdei ökoszisztémákat olyan módon és mértékben kell kezelni és használni, hogy azok funkcióképes ökoszisztémák maradhassanak. Különösen a következő sajátosságokat kell most és a jövőben megtartani vagy javítani (EDER, 1997):

- produktivitás és CO₂-megkötőképesség
- vitalitás
- stabilitás
- regenerálódóképesség
- rezisztencia-alkalmazkodóképesség stressz ellen (tűz, károsítók, kórokozók, betegségek, vadkárosítás elleni védelmet is magában értve)
- biodiverzitás (természetesség, veszélyeztetett fajok megőrzése, génmegőrzés)
- talajtermőképesség
- más ökoszisztémákból eredő károk elkerülése
- fontos ökológiai, ökonómiai és szociális funkciók betöltésének képessége

„Erdőművelési tudásunk nagyjából gyakorlati tapasztalatokon és olyan kutatásokon nyugszik, melyeket természettől távoli és mesterséges gazdasági erdőkben szereztünk. Problémafelvetésünk és módszerünk ... hosszú időn át alapvetően nem különbözött a mezőgazdaság növénytermesztésétől.”

LEIBUNDGUT (1959)

„Ha feltételül szabjuk, hogy az erdőbiológia és különösen az erdőművelés ... tudományosan megalapozottak legyenek, akkor a természetes erdők (őserdők) fejlődésének, növekedésének, felépítésének és szerkezetének törvényszerűségeiből kell kiinduljunk.”

KORPEL' (1994)

„Egy kérdésben itthon és külföldön azonos az álláspont. Eszerint a jövő erdeje a természetközeli erdő, a jövő erdőgazdálkodása a természetközeli erdőgazdálkodás.”

SOLYMOS (1998)

A természetközeli erdőgazdálkodás

múltja, jelene és jövője

*

1. **Az erdő szerepe az élővilágban**
2. **Az Ember és az erdő viszonya**
3. **A hagyományos erdőgazdálkodás céljai, módszerei és következményei**
4. **Az erdővel és az erdőgazdálkodással szemben támasztott új kívánalmak és követelmények**
5. **A természet-közeli erdőgazdálkodás**
 - **ökológiai alapjai,**
 - **céljai, módszerei, várható következményei és kilátásai**
 - **a természet-közelség értelmezése, fokozatai**

Pro Silva Europe 1989., www.prosilvaeurope.org

Pro Silva Hungaria 1999. , www.prosilva.hu

A) ALAPELVEI

- **holisztikus szemlélet;**
- **az erdő termelési funkciójának elismerése;**
- **a természet-közeliBB erdőgazdálkodás kényszerének és lehetőségének felismerése**

B) HAGYOMÁNYOSTÓL ELTÉRŐ FŐBB VONÁSAI

- **a természetes folyamatokra alapozott erdőkezelés és -gazdálkodás;**
- **a fő figyelem nem a területre, az erdőrészletre, hanem a faegyedekre és -csoportokra irányul;**
- **az egyedek és facsoportok kitermelésének időpontját nem az életkor, hanem ökológiai és gazdasági értékük határozza meg;**
- **a természetes felújulás (nem felújítás!) sohasem célja, hanem következménye a termelésnek;**
- **a vegyszerek alkalmazásának lekorlátozása az ökológiailag indokolt esetekre**

**Ez az egykor
kirabolt, túlbontott,
tölgy sarjerdő 90
éves korában kerítés
mögé került.**

**Az azóta eltelt
negyedszázad alatt
az igazi erdővé válás
útját járva jutott el
idáig**

Felsőtárkány - KISZ tábor

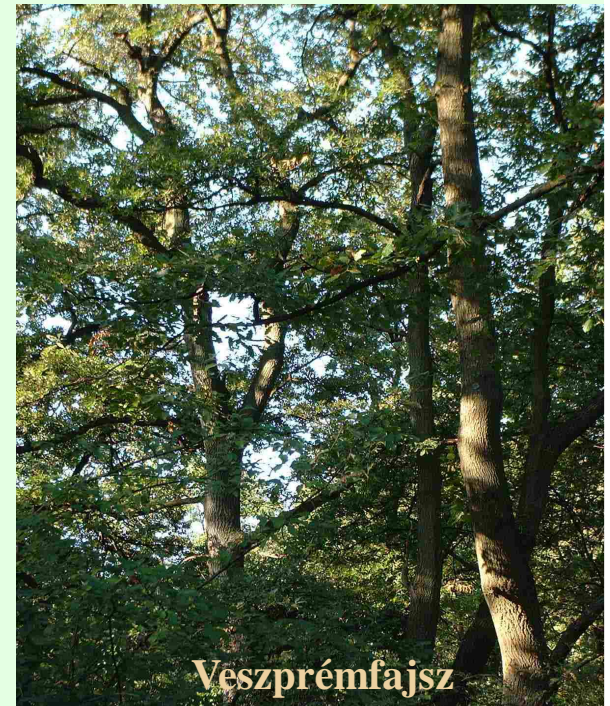

Nagypazsaglápá

**Közel félévszázaddal ezelőtt magára
hagyott legelőerdőben a cser is
visszatalált a maga útjára**

**A szabadon álló matuzsálemeket
különböző korú, gazdasági szempontból
is értékes csoportok övezik. A legszebb
rudas korú egyedek az anyafák fellazuló
koronáit is áttörik. A sűrűbb lombzatú
öreg fák alatt a jövő nemzedéke a
gyepszintben startra készen vár jobb
sorsára**

Veszprémfajsz

A TERMÉSZETKÖZELI ERDŐK FŐBB JELLEMZŐI

- folyamatos borítás;
- közel állandó, magas élőfa-készlet és növedék;
- őshonos fafajok dominanciája;
- elegyesség, vegyes-korúság, színtezettség;
- biológiai és szerkezeti sokféleség;
- a természetes táj megjelenítése
- a Föld valamennyi élőlénye által az erdővel szemben támasztott alapvető közvetlen és közvetett igény folyamatos kielégítése

Bevezetését sürgető TÉNYEZŐK

- **sürgető nemzetközi és hazai közhangulat**

- nemzetközi elkötelezettségeink**

- természetvédelmi egyezmények a biodiverzitás, fajok, élőhely védelméről
- EU irányelvek
- NATURA 2000 hálózat

- **erdeink 23 %-a országos jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt**

- **erdeink 43 %-a magánerdő**

- **kiforrott alapelvek, meggyőző referenciák**

- külföldi példák
- „Erdőanya” – Visegrádi-hg, , szalafői őserdő, kisparaszti szálalóerdők a Vendvidéken
- borszönyi jégtörések

- **körültekintő megalapozás, előkészítés**

- MGSZHEI belső utasítása a szálaló és átalakító üzemmód tervezéséről
- TERMERD felmérés

- **törvényi előírások**

Aktualitások:

2009. évi XXXVII. tv (új erdőtörvény)

- védett területen tarvágás tilalma
- természetességi kategóriák:
 - természetes erdők
 - természet szerű erdők
 - származék erdők
 - átmeneti erdők
 - kultúrerdők
 - faültetvények
- nagyobb nyilvánosság az erdőtervezésben

Támogatások:

EMVA – EKV : Erdő-környezetvédelmi támogatások

SZJA 1% az erdőkért

C) ...ÚTJÁBAN ÁLLÓ VÉLT ÉS VALÓS AKADÁLYOK

- termelési többletköltségek;
- termelési károk a visszamaradó állományban;
- **termőhelyi adottságaink és fafajaink biológiai tulajdonságai kedvezőtlenek**
- adminisztrációs és elszámolási nehézségek;
- erős kötődés a beidegződött gyakorlathoz
- **idős állományok nehézségei**

- **a túlnépesedett vadállomány**

foto: Varga Béla

Az erdő és a **nagy**vadállomány

Források:

Varga Béla: Egy természetközeliBB erdőgazdálkodás

Varga Béla: Minta-Tár

dr. Bartha Dénes: Ültetvényszerű fatermesztés, természetközeli erdőgazdálkodás,
vagy természetvédelmi erdőkezelés?

Varga Béla: Őserdők – rezervátumok – működő PS erdők